

KFOR HQ
Pristina
Kosovo

2003-11-02

Öv Per Lennerman resebrev 6 från Kosovo

Då är det hög tid att ånyo skriva några rader om livet i Kosovo.

Det har gått drygt tre veckor sedan mitt förra brev och det är hög tid att ånyo delge Er några spridda upplevelser från Kosovo. Veckorna har i tur och ordning dominerats av följande verksamhet för min egen del. Vecka 41 fortsatta besök av ministerier och andra civila samarbetspartners samt pistoltävling kring ett tidigare uppsatt vadringspris. Vecka 42 samtalen i Wien, Key Leader Training och J 9 månatliga CIMIC konferens med alla brigaderna. Vecka 43 hade jag nöjet att tillbringa i Sverige då jag deltog i höstens attachémöte som en förberedelse inför nästa års tjänstgöring i Norge. Vecka 44 "Montezuma Hämnd" i form av en hiskelig bihåleinflammation som bland annat gav mig en basröst som får Lee Marvin (Wandering Star) att låta som en kastratsångare. Jag är fortfarande inte helt bra varför den fysiska träningen legat nere så jag kommer inte plåga Er med några berättelser om rullskidor etc. Dessutom tog Sverige över ansvaret för Multi National Brigade Center (MNB C) från Finland.

Detta skedde vid en högtidlig ceremoni den 31 oktober nere på MNB C. Det är brigadgeneral Anders Brännström som nu tagit över befälet från sin finske företrädare. Ett tag såg det ut som om det inte skulle bli någon Change of Command Ceremony. Orsaken till detta var att den svenska leavefligheten som varje torsdag går från Pristina till Arlanda och åter drabbades av tekniska fel och blev stående på Arlanda. På torsdagskvällen fick vi beskedet att planet förmodligen skulle kunna lyfta kl 0500 på fredagsmorgonen vilket skulle innebära en landning i Pristina ca kl 0745. Det var med viss spänning vi ringde flygledning på morgonen den 31 och hörde efter om planet lyft. Ett visst lugn spred sig i den svenska kontingenten då beskedet om att planet lättat kl 0530. Det innebar att alla var på plats så att ceremonin kunde börja på utsatt tid kl 1100. Allt fungerade utmärkt och jag kunde som svensk stå med högburet huvud.

Då det gäller vädret har Ni ingen anledning att vara sådär våldsamt avundsjuka. Perioden har dominerats av typisk höstväder. Varmt och kallt om vartannat, ihållande regn varvat med strålände solsken. Som kronan på verket fick vi 5 cm snö förra veckan som faktiskt låg kvar i drygt ett dygn. Snöovädret var lite märkligt så till vida att snön låg i Pristina men i de omgivande bergen som tidigare haft snö var det bart. Allt pekar nu på att det bara blir kallare och mörkare härnere. Redan nu är det ordentligt mörkt kl 1730 och är det molnigt kommer mörkret drygt 45 min tidigare.

En del av Er som jag skriver till har ju egna erfarenheter från Kosovo men huvuddelen har så vitt jag vet inte varit härnere varför jag skall ta tillfället i akt och ge Er lite grundläggande

information om provinsen. Kosovo är en del av republiken Serbien och Montenegro men förvaltas för närvarande av FN genom beslutet i Säkerhetsrådets resolution 1244. Namnet Kosovo kommer från det serbiska ordet Kos (Koltrast) och jag förstår varför. Under de senaste veckorna har himlen varit mörk av koltrastar som under sin flyttning passerar Kosovo. Det andra ordet som är lätt att förknippa med Kosovo är Balkan som är turkiska och betyder berg. Provinsen har ett stort antal toppar på upp till 2 704 meter.

Kosovo är till ytan något mindre än Skåne och består idag av 33 kommuner. Provinsen gränsar mot Serbien i norr och nordöst, mot FYROM (Former Yugoslavian Republic of Macedonia) i söder och sydost. I sydväst och väst är det Albanien som utgör grannen och i nordväst är det Montenegro. Kosovos landgräns består i princip av berg med undantag för en dalgång i vardera NNV, NO, SSO och SV riktning. Det innebär att det finns en naturlig förbindelse till samtliga grannar. I övriga gränstrakter "härskar" smugglarna som i de otillgängliga och svårframkomliga bergstrakterna utnyttjar åsnor och hästar för sina transporter.

Utöver bergen består Kosovo av två högslätter med en lägsta höjd på ca 550 meter. Genom dessa två högslätter går ett antal större vattendrag, i huvudsak i nord-sydlig riktning. Inget av dessa vattendrag är dock av den storleken att det förekommer någon flodtrafiken vilket annars är vanligt i denna del av Europa. Det är dessutom så att på grund av att Kosovo är högt beläget rinner alla vattendragen ut ur provinsen. Kosovo är synnerligen rikt på mineraler. Här finns den största koncentrationen av mineraler i hela sydöstra Europa. Bland annat utvanns bly, krom, kol, koppar, nickel, bauxit, magnesium och guld före kriget. Då det gäller kol har Kosovo den största kända reserven i Europa och med nuvarande inhemska konsumtion räcker den i över 600 år. Kosovo har även betydande reserver av bly och zink. Gruvdriften var en betydande del av ekonomin i det "gamla Kosovo" men för närvarande står huvuddelen av gruvindustrin still på grund av bristande underhåll och därmed icke funktionsdugliga gruvor.

Sammanfattningsvis, Kosovo är ett mycket vackert land som om läget varit annorlunda kunde varit ett framgångsrikt "turistland" för stressade västeuropéer som uppskattar friluftsliv.

Ni har ju kontinuerligt hållits orienterade om vädret och för att sammanfatta det hela kan jag meddela att Kosovo har ett kontinentalt klimat med kalla vintrar och varma fuktiga somrar. Årets sommar har dock varit osedvanligt torr med åtföljande konsekvenser för jordbruket i form av minskade skördar.

I samband med kriget 1999 flydde drygt 1 miljon människor ut ur Kosovo. Huvuddelen av dessa var Kosovoalbaner som återvände tämligen omgående men drygt 200 000 tusen av övriga minoriteter har ännu inte återvänt. Med minoriteter avser jag Kosovoserber, turkar, romer, askhalier. Huvuddelen av dessa drygt 200 000 är dock Kosovoserber som lever under mycket svåra förhållande ibland annat Serbien. Ett av de stora målen för UNMIK är just att stimulera och möjliggöra för dessa människor att åter få bo på sin hemort. Rätten att få återvända till sin hemort är den kanske mest centrala punkten i SCR 1244 och innebär ju också att man därigenom fastställt att det framtida Kosovo skall vara ett multietniskt samhälle vilket också är mycket tydligt uttryckt i resolutionen.

Vi har nog svårt att förstå de motsättningar som av olika anledningar finns härnere men jag skall försöka exemplifiera varför hatet är så djupt mellan de olika grupperna. Det är tveklöst så att Serberna på olika sätt diskriminerat Kosovoalbanerna under inte minst 80- och 90-talet. Detta kulminerade i den etniska rensningen på våren 1999 innan NATO ingrep. Serbernas

militära styrkor tömde helt enkelt albanska byar på sina invånare för att därefter förstöra husen. Förekomsten av massmord var dock betydligt mindre än under motsvarande operationer i Bosnien. Efter NATO:s ingripande som ju innebar att den serbiska armén tvingades lämna Kosovo i juni 1999 skedde tyvärr samma sak men omvänt. Albaner brände på motsvarande sätt många av de serbiska hus och byar som lämnats av sina ägare. Så visst finns det grogrund för ett genuint hat mellan de olika folkgrupperna.

I Mitrovica som är en delad stad med en stor del serber i den norra delen skedde följande i omedelbar anslutning till att kriget slutade. I den södra delen fanns en stadsdel (Roma Mahala) med någonstans mellan 7 000 till 10 000 romer som invånare. Romerna flydde till norra delen av Kosovo under kriget. Albanerna ansåg därmed att Romerna tagit Serbernas parti i det pågående kriget och jämnade därför Roma Mahala med marken. Det fanns fyra stycken hus i områdets utkant som inte förstördes och därför användes som förläggning av de franska KFOR-styrkorna fram till och med den 22 januari i år då dessa lämnade husen. Den 23 januari var även dessa hus eldhärjade och förstörda.

Är det dock bara jämmer och elände, nej självklart inte men det ligger i människans natur att hela tiden lyfta fram det eländiga och mer sällan lyfta fram ”det goda exemplet”. Det finns ställen där serber och albaner arbetar tillsammans som goda grannar och där albaner hjälpt till att bygga upp förstörda serbiska hus. Tyvärr är det dock så att politiker på bägge sidor och på alla nivåer med jämna mellanrum underblåser konflikten för att nå egna politiska syften. För att Kosovo på sikt skall kunna utvecklas krävs att läget stabiliseras och ekonomin ges en möjlighet att ta fart. En sådan utveckling kan endast ske om det dagliga livet präglas mindre av motsättningar och våld och mer av samförstånd och framtidstro.

I mina mörka stunder är jag övertygad om att mina barnbarn kommer ha möjligheten att delta i någon form av fredsfrämjande mission på Balkan. I mina mindre mörka stunder hoppas jag att de goda krafterna på bägge sidor når framgångar och att endast mina barn kommer ges denna möjlighet. Att Balkan kommer förbli en oroshärd under en lång tid framöver är jag övertygad om, men kan de goda krafterna få lite ”draghjälp” kanske även undertecknad kan få uppleva ett Balkan under utveckling.

Det får bli allt för den här gången.
Lev väl!

Per

P.S. Om Ni nu nödvändigtvis skall veta resultat i pistoltävlingen så kom jag fyra.